

KLÁRA TRSKOVÁ / 12. 11. 2025

Peruánská kinematografie ve sbírce NFA

V Národním filmovém archivu v Praze jsou uloženy filmové kopie pěti děl peruánské kinematografie z druhé poloviny dvacátého století: *V pralese nejsou hvězdy* (En la selva no hay estrellas, 1967), *Zelená stěna* (La muralla verde, 1969), *Síla země* (Allpa Kallpa, 1974), *Laulico* (Laulico, 1979) a *Cuzco* (Qusqo, 1986). Tvůrci těchto snímků v nich reflektují svůj vztah k rodnému Peru, velmi rozdílným prostředím, ze kterých se tato latinskoamerická země skládá, a komunitám, které v nich za různých podmínek žijí. 1. října 2025 proběhl v kině Ponrepo program ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, kde dva z těchto filmů *V pralese nejsou hvězdy* a *Laulico* komentoval peruánský filmař a kreativní výzkumník Mauricio Godoy působící při Pontificia Universidad Católica del Perú v Limě. V letošním roce dokončil dokumentární film *Buenos días, wiraqocha* (Dobrý den, Virakočo).

Režisér Armando Robles Godoy (1923–2010) patří k autorům zpracovávajících ve fikčních dílech osobní zkušenost s vnitřní kolonizací peruánského pralesa, které se účastnil. Je to pro něj „locus horridus“, nebezpečné místo, kam lze zasadit nejrozumnější utopie a které zabíjí jakoukoliv snahu nebo touhu nově příchozích, ať jsou sebeurputnější. Ve filmu *V pralese nejsou hvězdy* vypráví pomocí fragmentů a flashbacků příběh morálně padlého muže, který se snaží celý život uniknout chudobě, kterou zažil v dětství. V amazonské džungli pátrá po přeludu jakéhosi eldoráda – hledá osadu původních obyvatel, kteří rýžují z řeky pohádkové množství zlata pro stárnoucí bělošskou ženu-vědmu. O dva roky později Robles Godoy natočil snímek *Zelená stěna* (1969), v němž městská rodina odchází do amazonské oblasti. Hledání klidnějšího života mimo civilizaci má ale tragické vyústění.

Výrazným přerывem v peruánské kinematografii byl zákon č. 19327, který byl přijat roku 1972 za vlády vojenské junty s levicovými tendencemi. Přijetí této legislativy poprvé v historii Peru umožnilo systematické natáčení filmů.[1] Vláda uzákonila například povinnou distribuci a promítání národní filmové produkce.[2] V tomto období režíroval tehdy začínající argentinský filmař Bernardo Arias satirickou komedii *Síla země* (Allpa Kallpa) o událostech po zemědělské reformě v andském regionu. Těsně po uvedení nebylo dílo dobře přijato kritikou a až z odstupem času bylo v rámci dějin

peruánské kinematografie přehodnoceno.[3] V Andách se odehrává rovněž snímek *Laulico* (1979). Jeho režisér Federico García Hurtado (*1937) je peruánský filmař narozený ve městě Cusco. Již déle než tři dekády zapisuje ústně předávané tradice, víru a znalosti původních obyvatel And.[4] Fakt, že je mluvčí kečujštiny, mu napomohl přiblížit se andským komunitám původních obyvatel Peru, kteří se objevují v jeho tvorbě. V sedmdesátých letech natočil několik dokumentárních filmů, hraný snímek *Laulico* (1979) či kubánsko-peruánskou koprodukcí *Túpac Amaru* (1983) o boji proti španělské kolonizaci.[5] Ve filmu *Laulico* (1980) Federica Garcíi Hurtada čerpá z andského vidění světa, mytologie a lidových vyprávění. Hlavní postava filmu *Laulico* se pohybuje na hranici skutečného a nadpřirozeného světa. Realistické situace z vesnického života (konverzace v kečujštině, pití chicha, žvýkání koky, boj bezzemků a drobných rolníků za právo vlastnit půdu koncentrovanou v rukou velkostatkářů) se ve snímku mísí s mýtem osvobození zajatého božstva (wamani). Federico García Hurtado se sebeironicky obsazuje ve filmu jako herec do scény, ve které bandita *Laulico* stojí před světským soudem a obhájce se snaží poukázat na to, že *Laulico* není revolucionář, ale jen pologramotný nevzdělanec, který neví, co činí. Donedávna byl tento film v Peru považován za „ztracené“ dílo, ale po zjištění, že se 35mm kopie snímku nachází ve sbírce NFA v Praze, se v současné době plánuje jeho digitalizace.

Dalším z peruánských režisérů zastoupených ve sbírce NFA je Fausto Espinosa, který se v sedmdesátých letech podílel mimo jiné na natáčení bolivijského filmu *El enemigo principal* (Hlavní nepřítel) z roku 1973 skupiny UKAMAU a Jorge Sanjinése[6] (kopie tohoto díla se rovněž nachází v Praze). Fausto Espinosa také systematicky ve svých dílech pracuje s dialogy v kečujštině a výjimkou není ani jeho snímek *Cuzco* (Qosqo)[7] uložený ve sbírce NFA.

Další z latinsko-amerických programů, tentokrát zaměřený na československo-chilské vztahy, proběhne ve spolupráci s ÚSD AV ČR v kině Ponrepo 15. 12. 2025 od 18 hodin.

Poznámky:

[1] Katherine Subirana, Informe PuntoEdu sobre nueva ley de cine. 22. 05. 2017 [online]. Dostupné z: <https://docs.peru.justia.com/federales/decretos-leyes/19327-mar-28-1972.pdf>

[2] Anon. El Gobierno Revolucionario aprobó la Ley de Fomento de la Industria Cinematográfica.[online]. Dostupné z:

<https://docs.peru.justia.com/federales/decretos-leyes/19327-mar-28-1972.pdf>

[3] Monica Delgado. Los 46 años de Allpa Kallpa (La fuerza de la tierra). *Vuelapluma*, Universidad de Ciencias y Humanidades, 2020, č. 18, s. 39.

[4] Federico García, Pilar Roca, *Pachakuteq: Una aproximación a la cosmovisión andina*. Caracas: Centro Simón Bolívar, Fundación Editorial El perro y la rana 2017.

[5] Carlos Reyna, F. P. Cine andino y dictadura en el Perú: actores sociales y personajes políticos. In: Nuno César Abreu, Alfredo Suppia, Marcius Freire (eds.), *Golpe de Vista: cinema e ditadura militar na América do Sul*. São Paulo: Alameda Editorial 2018, s. 196.

[6] Tamtéž, s. 191.

[7] N. H. Hornberger, S. M. Coronel-Molina, Quechua Language Shift, Maintenance, and Revitalization in the Andes: The Case for Language Planning. *International Journal of the Sociology of Language*, 2004, č. 167, s. 36.